

Työeläkelaitoksille

MUUTOKSIA VALTION ELÄKELAINSÄÄDÄNTÖÖN

Oheisena hallituksen esitys eduskunnalle valtion eläkelain, valtion eläkerahastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 51/1995 vp.)

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakiin ja siihen liittyvään lainsäädäntöön sekä valtion eläkerahastosta annettuun lakiin muutoksia, jotka koskevat muun muassa viivästyskoron määrää, muutoksenhaku-menettelyn tarkentamista, täydennysosan maksamista, tulevan ajan määräytymistä, loppukarenssiaikojen kohdentumista ja valtion eläkelautakunnan kokoonpanoa. Lisäksi ehdotetaan eräitä tarkennuksia eläkepalkan laskentatapaan 55 ikävuoden jälkeen sekä tavoitetakuuseen eräissä tapauksissa. Valtion eläkerahastosta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi eläkemaksujen perimistapaa ja tilintarkastusta koskevilla säännöksillä.

Muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tilassa.

Hallituksen esitystä voi tilata ruotsinkielisenä Painatuskeskus Oy:stä, puh. 5660 566.

ELÄKETURVAKESKUS

Pentti Koivisto

Ilkka Savoheimo

HE 51/1995 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtion eläkelain, valtion eläkerahastosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakiin ja siihen liittyvään lainsäädäntöön sekä valtion eläkerahastosta annettuun lakiin eräitä pienehköjä muutoksia, jotka koskevat muun muassa viivästyskoron määrää, muutoksenhakumenettelyn tarkentamista, täydennysosan maksamista, tulevan ajan määräytymistä, loppukarensiaikojen kohdentumista ja valtion eläkelautakunnan kokoonpanoa. Lisäksi ehdotetaan eräi-

tä tarkennuksia eläkepalkan laskentatapaan 55 ikävuoden jälkeen sekä tavoitetasotakuuseen eräissä tapauksissa. Valtion eläkerahastosta annettua lakia ehdotetaan täydennettäväksi eläkemaksujen perimistapaa ja tilintarkastusta koskevilla säännöksillä.

Muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan ensi tilassa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1 Viivästyskoron valtion eläkerahastolle

Valtion eläkelaisissa (280/66;VEL) ja valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89; VERL) on säännökset yleisestä korkolain (633/82) mukaisesta 16 %:n suuruisesta viivästyskorosta viivästyneille eläkesuorituksille ja viivästyneille eläkemaksuille. Korkolain mukainen kiinteä korko muuttui toukokuun alusta 1995 Suomen Pankin vahvistamaksi vuotuiseksi viivästyskoroksi, joka perustuu kolmen kuukauden markkinakoron vuosikeskiarvoon edeltävältä 12 kalenterikuukaudelta. Työeläkelakeja, muun muassa VEL:ia ja työntekijäin eläkelakia (395/61;TEL) koskevat muutokset on jo tehty, tänä vuonna annetuilla laeilla (313 ja 315/95). Valtion eläkerahastolle maksettava korko eläkemaksujen viivästyessä ehdotetaan määriteltäväksi samalla tavoin. Vastaavia muutoksia ehdotetaan myös valtion eläkejärjestelmän piirissä olevia ammatillisia oppilaitoksia, opettajankoulutuslaitoksia ja musiikkioppilaitoksia koskeviin lakeihin.

1.2 Eläkevalitusten ohjaaminen

Valtiokonttorin eläkeasiassa antamiin päätöksiin haetaan muutosta valittamalla ensin valtion eläkelautakuntaan ja sen päätöksistä vuoden 1995 alusta vakuutusosoikeuteen. Muutoksenhaun tehostamiseksi ehdotetaan, että valitukset ohjataan valtiokonttoriin, jotta selkeät ja riidattomat asiat voitaisiin oikaista nopeasti jo eläkelaitoksessa. Vastaava muutos on tehty TEL:iin.

1.3. Valtion eläkelautakunnan kokoonpano

Eläkevalitusten ensimmäisenä muutoksenhausteena toimivassa valtion eläkelautakunnassa on nykyisin puheenjohtaja sekä kahdeksan varsinaista jäsentä, joista yksi on lääkäri ja neljä on määrätty työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Nykyisin keskusjärjestöjä on kolme Toimihenkilöjärjestö TVK:n lopetettua toimintansa. Tämän vuoksi keskusjärjestöjen ehdottamien jäsenten

määrä ehdotetaan vähennettäväksi neljästä kolmeen. Lautakunnan puheenjohtajan ja lääkärin riippumattomuutta edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista ehdotetaan samalla korostettavaksi siten, että tämä todetaan laissa. Muutoksen jälkeen lautakunnassa olisi riippumattomien puheenjohtajan ja lääkärin lisäksi kolme työnantajapuolen ja kolme työntekijäpuolen edustajaa.

1.4. Eräitä VEL-turvan tarkennuksia

Valtion eläkejärjestelmään otettiin vuoden 1994 alusta säännökset palvelussuhteen niin sanotusta automaattisesta katkaisusta sen kalenterivuoden loppuun, jonka aikana edunsaaja täyttää 54 vuotta. Tarkoituksena on suojata ennen 55 vuoden ikää karttunut eläketurva uran loppupuolen ansiotason heilahduksilta. Jotta eläkehakemusten käsittelyssä ei tapahtuisi viivästyksiä, ehdotetaan katkaisu tehtäväksi siten, että sen jälkeen karttuvassa eläkkeessä viimeisen vajaan vuoden ansioita ei oteta eläkepalkan laskentaan.

Eräissä tapauksissa VEL:n piiriin kuuluvien henkilöiden on ollut mahdollista siirtyä vanhuuseläkkeelle jo 60 vuoden iässä siirtymällä jopa vain kuukauden ajaksi peruskoulun viranhaltijaksi. Peruskoulun viranhaltijoilta ei ole edellytetty niin kuin aikaisemmilta muilta 63 vuotta alemman eläkeiän ryhmiltä viimeisten viiden vuoden aikana vähintään kolmen vuoden palvelusaikavaatimuksen eli niin sanotun loppukarensin täyttämistä. Tällä tavoin on eläkkeelle voinut hakeutua peruskoulun viranhaltijan eläkeiässä sellainenkin henkilö, joka ei ole ollut koko työurallaan aiemmin lainkaan peruskoulun viranhaltijana. Tällaista järjestelyä ei voida pitää oikeudenmukaisena verrattuna muihin VEL:n piirissä oleviin henkilöihin. Lainsäädännössä olevan aukon poistamiseksi ehdotetaan VEL:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännökseen lisättäväksi vastaavat kolmen vuoden ja kuuden kuukauden loppukarensivaatimukset kuin nykyisin koskevat muita 63 vuotta alempia eläkeikäryhmiä.

VEL:n mukaisen vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden kansaneläkkeeseen, erityistä täydennysosaa, joka aiheutuu kansaneläkkeen pohjiosan huomioonottamisesta yhteensovitusrajan laskennassa. Täydennysosan määrä voi olla tänä vuonna enintään 437 markkaa. Muissa

eläkelajeissa kuin vanhuuseläkkeissä edunsaajalla on yleensä oikeus samanaikaisesti myös kansaneläkelain mukaiseen eläkkeeseen, jolloin täydennysosaa ei makseta. VEL:n mukainen työkyvyttömyyseläke ja työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi tavallisimmin 63 vuoden iässä. Tällöin edunsaaja menettää kansaneläkkeen, mutta saa sen yleensä heti takaisin ottamalla sen varhennettuna vanhuuseläkkeenä. Tällaisissa tapauksissa VEL:n täydennysosa joudutaan ensin myöntämään ja sitten taas lakkauttamaan. Koska edunsaajalle menettelystä ei yleensä ole hyötyä, ehdotetaan, että täydennysosaa ei suoritettaisi muuna kuin vanhuuseläkkeenä alkaneen VEL-eläkkeen saajalle.

Tietyissä tapauksissa saatetaan irtisanotuille henkilöille maksaa irtisanomisajan palkkaa tai vastaavaa etua vielä palvelussuhteen päättymisen jälkeiseltä ajalta. Varsinkin ennen vuotta 1988 tehdyissä sopimuspalkkaisten virkamiesten sopimuksissa kolmen kuukauden irtisanomisajan palkka oli hyvin yleinen. Sopimuksiin perustuvat vanhat eläkeoikeudet voivat realisoitua erilaisten organisaatiojärjestelyjen yhteydessä, muun muassa yhtiöittäessä valtion liikelaitoksia. Silloin lakkautetaan yleensä lukuisia virkoja suoraan lain nojalla. Eräissä tapauksissa viran lakkauttamistilanteessa virkamiehelle saatetaan maksaa kolmen tai jopa kuuden kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Milloin edunsaaja aikoo käyttää sopimukseen perustuvaa oikeuttaan jäädä eläkkeelle, on epäselvää, koska eläkkeen tulisi alkaa. VEL:n eläkkeen maksamista koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että eläkettä ei makseta irtisanomisaikaan kohdistuvan palkan tai vastaavan etuuden ajalta.

Vuoden 1995 alusta voimaantulleen valtion eläkeuudistuksen siirtymäsäännöksiin sisältyy niin sanottu tavoitetasotakuu 1940—1959 syntyneille sellaisille vanhoille edunsaajille, joilla on oikeus valita niin sanottu erityinen eläkeikä ja joilla on eläkeaikaa yhteensä vähintään 30 vuotta. Se takaa eläkkeen vähimmäistasoksi 60 % eläkepalkasta, vaikka karttunut eläkeprosentti olisi tätä pienempi. Takuu toimii luotsitehtävissä huonosti, koska luotsit eivät yleensä pysty tehtäväänsä vaadittavan aiemman meripalvelun vuoksi aloittamaan uraansa nuorempina kuin 35 vuotiaina. Ne luotsit, joilla on vielä oikeus entiseen 55 vuoden eläkeikään, eivät näin ollen voi saavuttaa 30 vuotta eläkeaikaa. Tilanteen korjaamiseksi ehdotetaan luot-

seille vastaavaa järjestelyä siten, että vähintään 15 vuotta palvelleille taattaisiin 2 %:n karttuma valtion palveluksen ajalta.

1.5. Eläkerahaston tilintarkastus ja eläkemaksun periminen

Valtion eläkerahastolle ehdotetaan järjestettäväksi oma tilintarkastus. Rahasto olisi silti edelleen myös valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen alainen.

Valtion eläkemaksujen perimistavasta laininlyöntitilanteissa ei laissa ole toistaiseksi säännöksiä. Niiden tarpeellisuus on osoittautunut ilmeiseksi, koska varsinkin eräät valtion eläketurvan piiriin kuuluvat yksityiset yhteisöt pyrkivät joko viivästyttämään tai muuten laininlyömään maksuvelvollisuutensa täyttämistä. Eläkerahastolokia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksut voitaisiin laininlyönnin ilmettyä periä takautuvasti kulumassa olevalta ja enintään kymmeneltä sitä edeltävältä vuodelta.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetut muutokset ovat pääasiassa pienenköjä eläketurvan ja sen hoidon tarkennuksia. Ehdotusten yhteisvaikutus ei aiheuttane eläkemenojen lisääntymistä eikä säästöjä. Eläkevalitusten kierrättäminen valtiokonttorin kautta nopeuttanee muutoksenhakujen käsitteilyä.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä. Esitys on käsitelty valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa valtion henkilöstöä edustavat keskusjärjestöt ovat mukana. Eläkerahastoa koskevat muutokset perustuvat pääosin valtiontalouden tarkastusviraston syksyllä 1994 rahaston tarkastuksen yhteydessä tekemiin ehdotuksiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Valtion eläkelaki

1 §. Pykälän 8 momentissa säädetään eläkkeen laskemista varten tehtävästä niin sanotusta automaattisesta katkaisusta. Katkaisu tehdään vähintään 54 vuotta täyttäneille edunsaajille, joiden VEL:n piiriin kuuluva palvelus on jatkunut vähintään 10 vuotta. Katkaisua ei kuitenkaan tehdä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eläkeikään. Ensimmäistä kertaa vuoden 1994 lopussa tehtävä katkaisu koskee samanaikaisesti vuosina 1934—1940 syntyneitä edunsaajia.

Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa ei ole otettu huomioon palveluksen päättymisvuoden tai eläketapahtumavuoden ansioita, jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana. Ansiot otetaan kuitenkin huomioon, jos viimeinen

vuosi on täysi. Automaattista katkaisua koskevat nykyiset säännökset johtavat siihen, että myös viimeisen vajaan vuoden ansiot on otettava huomioon. Tämä johtaa väistämättä eläkehakemusten käsittelyn vaikeutumiseen ja viivästymiseen, koska viimeiset palkkatiedot voidaan yleensä saada vasta hyvin lähellä palveluksen päättymistä tai vasta sen jälkeen. Eläketurvan kannalta aivan viimeisten palkkatietojen käyttämiseen ei ole tarvetta. Myöskään automaattiseen katkaisuun ei ole tarvetta, jos palvelus päättyy tai eläketapahtuma sattuu niin, että palkkoja ei otettaisi normaalien eläkepalkan laskentasääntöjen mukaan muutenkaan huomioon. Eläketurva ei siten pääse enää heikkenemään, vaikka palkkataso laskisikin viimeisenä vajaan vuotena.

Pykälän 8 momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi niin, että palvelusta ei katkaista eläkkeen laskemista varten, jos palvelus päättyy tai eläketapahtuma sattuu ennen kuin palveluksen normaalista katkaisujankoh-

dasta on kulunut yksi vuosi. Lisäksi ehdotetaan 7 §:n 1 momenttiin muutosta, joka liittyy siihen, että automaattinen katkaisu tehdään, kun palvelus päättyy tai eläketapahtuma sattuu yli vuoden kuluttua normaalista katkaisuaikajohdasta, mutta ennen kuin katkaisusta on kulunut neljä vuotta.

Pykälän 9 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 5 tai 6 momentin säännöksiä palveluksen pitämisestä eri palveluksina työajan muutosta ja työansion muutosta seuraavan kuukauden alusta voitaisiin soveltaa 8 momentissa säädetystä palveluksen niin sanotusta automaattisesta katkaisusta huolimatta. Muutos on tarpeen, jotta eläkkeen karttuma vastaisi vakiintunutta ansiotasoa myös tapauksissa, joissa työajan ja ansiotason muutos tapahtuvat kolmen vuoden kuluessa 8 momentin mukaisesta palveluksen päättämisestä.

5 b §. Pykälän 3 momentissa säädetään niin sanotun tulevan ajan oikeuden sammumisesta aikaisemmasta palveluksesta sen takia, että henkilö saavuttaa myöhemmän palveluksen perusteella oikeuden tulevaan aikaan. Käytännössä esiintyy tapauksia, joissa henkilölle myönnetään palkatonta virkavapautta VEL:n piiriin kuuluvasta palveluksesta ja hän siirtyy uuteen toisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen. Jos hän tulee työkyvyttömäksi tai hänelle sattuu muu eläketapahtuma vähintään kuuden kuukauden kuluttua uuden palveluksen alkamisesta, hän saavuttaa sen perusteella tulevan ajan oikeuden. Kun VEL:n piiriin kuuluva palvelussuhde ei ole vielä päättynyt, hänellä on nykyisten säännösten mukaan oikeus tulevaan aikaan myös VEL:n mukaan, vaikka hän olisi ollut useamman vuoden palkattomalla virkavapaalla tai vastaavalla lomalla. Tällaista selvää ylikompensaatiota ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Muiden eläkejärjestelmien osalta vastaavaa ongelmaa ei ole, koska niiden mukaan palveluksen katsotaan päättyneen palkanmaksun päättyessä. VEL:n mukaan palkanmaksun päättyminen ei virkavapaustilanteissa katkaise VEL-palvelusta.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen palkanmaksun päättyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden täysitehoiseen eli tulevan ajan oikeuden sisältävään eläkkeeseen, ei hänellä ole oikeutta

tulevaan aikaan kyseisen VEL:n piiriin kuuluvan palveluksen perusteella.

7 §. Pykälässä säädetään eläkkeen perusteena olevan palkan määrittämisestä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, joka liittyy 1 §:n 8 momenttiin ehdotettuun muutokseen.

Eläkepalkan laskentasääntöä on tarpeen muuttaa, jotta eläkehakemusten käsittely ei tarpeettomasti pitkittyisi ja tulisi kalliimmaksi automaattisen katkaisun takia. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että eläkepalkka määrätään palveluksen päättymistä edeltäneiden enintään neljän kalenterivuoden aikana saaduista työansioista, jos palvelus on jatkunut pitempään kuin yhden vuoden 1 §:n 8 momentissa tarkoitettuna palveluksen päättämisen jälkeen. Eläkepalkka voi siten tulla laskettavaksi automaattisen katkaisun jälkeisen palveluksen osalta yhden, kahden, kolmen tai neljän täyden kalenterivuoden aikana saaduista työansioista. Katkaisua edeltävältä ajalta eläkepalkka lasketaan neljän kalenterivuoden aikana saaduista työansioista, kuten nykyisin. Momentin sanamuotoon on lisäksi tehty täsmennyksiä.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, mitä etuuksia ei pidetä työansiona eläkepalkkaa määrättäessä. Momenttia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että työansiona ei pidetä myöskään jäljempänä ehdotettavassa muodossa olevan 15 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitettuja etuuksia, jotka kohdistuvat palveluksen päättymisen jälkeiseen aikaan. Tällainen etuus on esimerkiksi irtisanomisajan palkkaa vastaava korvaus, joka maksetaan palvelussuhteen päättyessä ilman irtisanomisaikaa. Työansiona pidetään sen sijaan normaalia irtisanomisajan palkkaa, joka maksetaan ajalta, jonka palvelussuhde vielä jatkuu. Momentin sanamuotoa on lisäksi pyritty selkeyttämään.

12 §. Pykälän 4 momentin mukaan vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain (347/56) nojalla, täydennysosana se määrä, joka eläkkeiden yhteensovituksessa on kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta vähennetty VEL:n mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosan suuruus on tällä hetkellä enintään 437 markkaa kuukaudessa. Varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle ei suoriteta täydennysosaa. Muissa eläkelajeissa kuin vanhuuseläkkeissä henkilöillä on yleensä oikeus samanaikaisesti myös kansaneläkelain mukaiseen eläkkeeseen.

Joissakin tapauksissa työttömyyseläkettä

saanut henkilö on menettänyt oikeutensa kansaneläkelain mukaiseen työttömyyseläkkeeseen, kun hänen VEL:n mukainen eläkkeensä on muuttunut 63 vuoden iässä vanhuuseläkkeeksi. Tällöin hänelle on jouduttu maksamaan täydennysosa, joka on usein vain muutama marka kuukaudessa. Kun täydennysosa on myönnetty, henkilö ottaa osassa tapauksista kuitenkin kansaneläkkeen heti varhennettuna vanhuuseläkkeenä, mikä johtaa täydennysosan lakkauttamiseen. Näiden tapausten hoitaminen on hyvin työlästä verrattuna kysymyksessä olevaan etuuteen.

Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että täydennysosaa ei suoriteta edunsaajalle, jonka eläke on alkanut muuna eläkkeenä kuin vanhuuseläkkeenä.

15 §. Pykälässä säädetään eläkkeen maksamisen alkamisesta. Kun VEL:n piiriin kuuluva palvelus päättyy viran lakkauttamisen tai irtisanomisen johdosta, maksetaan joissakin tapauksissa palvelussuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan kohdistuva irtisanomisajan palkkaa vastaava korvaus tai muu vastaava etuus. Työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa säädetään, että työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöllä siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus saada edellä tarkoitettu etuus.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolle irtisanomisajan palkkaa vastaava korvaus tai muut vastaavat etuudet kohdistuvat. Säännös vastaisi mainittua työttömyysturvalain säännöstä.

23 a §. Pykälässä säädetään valtion eläkelautakunnan kokoonpanosta. Nykyisin lautakunnassa on puheenjohtajan lisäksi kahdeksan jäsentä. Heistä neljä määrätään valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Näiden keskusjärjestöjen lukumäärä on nyttemmin vähentynyt kolmeen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että keskusjärjestöjen ehdottamien jäsenten lukumäärä vähennetään kolmeen, jolloin heitä olisi yhtä monta kuin työnantajapuolen jäseniä. Puheenjohtajan ja lääkärijäsenen riippumattomuudesta otettaisiin samalla pykälään erityinen säännös.

23 b §. Pykälään ehdotetaan säännökset valituksen ohjaamisesta valtiokonttorin kautta muutoksenhakuelimelle sekä säännökset uudesta, muutoksenhaun yhteydessä tapahtuvasta valtiokonttorin itseoikaisumenettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan 23 §:n 1 mo-

mentissa tarkoitettu valituskirjelmä tulee toimittaa 23 §:n 2 momentissa säädetyssä valitusajassa valtiokonttorille.

Pykälän 2 momentin mukaan valtiokonttori voi, hyväksyessään kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, antaa oikaisupäätöksen. Tällöin valitus raukeaa ja oikaisupäätös tulee alkuperäisen päätöksen tilalle. Oikaisupäätöksestä asianosaisella on 23 §:n mukainen uusi valitusoikeus. Koska oikaisupäätös tulee alkuperäisen päätöksen tilalle, on alkuperäisen päätöksen sijasta noudatettava oikaisupäätöstä siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä, miten valtiokonttorin on meneteltävä silloin, kun se ei suostu kaikilta osin valituksessa esitettyihin vaatimuksiin. Tällöin valtiokonttorin on toimitettava valituskirjelmä ja oma lausuntonsa asianomaiseen muutoksenhakuelimeen 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Samoin on meneteltävä myös silloin, kun valtiokonttori ei valituksen myöhästymisen vuoksi halua tutkia asiaa oikaisuasiana tai jos valitus muun prosessuaalisen syyn vuoksi tulisi jättää tutkimatta. Jos valittajia tai asianosaisia on useita ja heidän vaatimuksensa tai etunsa ovat ristiriidassa, ei valituksenalaista päätöstä myöskään saa oikaista ensiasteessa, vaan asia on toimitettava valitusasiana muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi.

Valtiokonttorin harkintaan jää tutkiiko se valituksen itseoikaisuasiana valituksen myöhästymisestä huolimatta. Jos valtiokonttori on valituksen myöhästymisestä huolimatta valmis oikaisemaan päätöksensä, tämä on mahdollista ainostaan, jos se suostuu kaikkiin valittajan esittämiin vaatimuksiin.

Silloin kun valtiokonttori suostuu valituksessa esitettyihin vaatimuksiin vain osittain, se voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen ja samalla toimittaa valituksen lausuntoineen muutoksenhakuelimelle. Valtiokonttori voi antaa väliaikaisen päätöksen myös silloin, kun määräajassa saapunut valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle ja vasta tämän jälkeen esitetään lisäselvitystä, jonka johdosta valtiokonttori oikaisee päätöstään. Kun asia on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, valtiokonttorin on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Valtiokonttori ei voi hyväksyä valitusta osittain, jos valitus on saapunut myöhästyneenä tai asian käsittelemiseksi on olemassa jokin muu prosessuaalinen este tai jos valitus koskee

useita asianosaisia, joiden edut ovat keskenään ristiriidassa.

Pykälän 4 momentissa säädetään mahdollisuudesta poiketa säädetystä määräajasta 30 päivän lisäajalla. Valituskirjelmästä saattaa ilmetä sellaisia uusia seikkoja, joista on tarpeellista hankkia vielä lisäselvitystä. Koska valtiovaltion on huolehdittava siitä, että asiassa on päätöksen antamista varten riittävä selvitys, on aiheellista, että 3 momentin määräajasta voidaan tällaisessa tapauksessa poiketa. Tarkoituksena on kuitenkin, että 3 momentissa säädetty määräaika on pääsääntö, josta voidaan poiketa vain erityisestä syystä. Viivästyminen on ilmoitettava viipymättä valittajalle.

Pykälän säännöksillä ei muuteta muutoksenhaku- ja päätöksentekomenettelyä siltä osin kuin valtiokonttori on muutoksenhakijana. Sen on toimitettava valtion eläkelautakunnan päätöksestä tekemänsä valitukset suoraan vakuutuslaitosten.

1.2. Laki valtion eläkelain muuttamisesta

Valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1528/93) voimaantulosäännöksen 10 momentissa on säädetty 63 vuotta alemman eläkeiän valintaan oikeutetuille edunsaajille niin sanottu karttumistakuu. Ilman tällaista säännöstä henkilölle ei aina ehdi karttua normaalien karttumissäännösten mukaan esimerkiksi 55 vuoden eläkeikään mennessä 60 prosentin suuruisia eläkettä, koska eläkkeen karttumisnopeus laskee 1,5 prosenttiin vuotta kohti 1 päivästä tammikuuta 1995 lukien. Karttumistakuun mukaan 63 vuotta alemman eläkeiän valintaan oikeutetun edunsaajan VEL:n mukaisen eläkkeen yhteenlaskettu karttumisprosentti on vähintään 60, jos hänellä on VEL:n mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään 30 vuotta.

Luotseilla edellä tarkoitettu eläkeikä on 55 vuotta. Heiltä vaaditaan vähintään 10 vuoden pituista palvelusta kauppalavassa ennen luotseiksi nimittämistä. Kyseinen kauppalavapalvelus kuuluu yleensä merimieseläkelain (72/56) piiriin ja eläkkeen karttuma on siltä osin 15 prosenttia. Näin ollen heillä ei voi olla kolmeakymmentä vuotta VEL:n piiriin kuuluvaa palvelusta ennen 55 vuoden eläkeiän täyttämistä.

Mainitun lain voimaantulosäännökseen ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi uusi 11

momentti, jossa säädetään 1/6 %:n suuruinen karttumistakuu kuukaudessa luotseille, joiden eläkeikä on 55 vuotta ja joilla on VEL:n mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään 15 vuotta.

Kyseisiin voimaantulosäännöksiin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 12 momentti, jossa tarkennetaan 63 vuotta alemmien eläkeikien soveltamisedellytyksiä. VEL 8 §:n 2 momentti tulee valinta-oikeuden kautta sovellettavaksi sellaisena kuin se oli ennen 1 päivänä heinäkuuta 1989 voimaan tullutta lakia valtion eläkelain muuttamisesta (103/89). Mainitun lainkohdan mukaan vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä erityisessä eläkeiässä on muiden edellytysten lisäksi, että edunsaaja sen saavuttamista välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti on ollut virassa tai työssä, jossa sanottu alempi eläkeikä on voimassa, ja että hänellä tämän eläkeiän saavuttamista, tai hänen edelleen pysyessään samassa virassa tai työssä, palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläke-aikaa sellaisessa virassa tai työssä yhteensä vähintään kolme vuotta.

Peruskoulun opettajien eläkeikä oli ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 säädetty peruskouluissa (476/83) 60 vuotta. Oikeuskäytännön mukaan peruskoulun opettajilta ei ole edellytetty VEL 8 §:n 2 momentissa säädettyjä erityisen eläkeiän loppukarensseja, koska kysymyksessä ei ole katsottu olevan niin sanottu erityinen eläkeikä. Eläkkeen voi siten tällä hetkellä saada 60 vuoden iässä työskenneltyään viimeksi peruskoulun opettajana yhden kuukauden, kunhan vastaavan pituiset yleiset loppukarenssit täyttyvät eli henkilö on ollut jossakin VEL:n piiriin kuuluvassa palveluksessa viimeiset kuusi kuukautta ja hänellä on VEL:n mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa viiden viimeisen vuoden aikana yhteensä vähintään kolme vuotta. Tällainen mahdollisuus saada vanhuuseläke 60 vuotiaana työskentelemällä yksi kuukausi peruskoulun palveluksessa on siten kaikilla VEL:n piirissä työskentelevillä valinta-oikeuden edellytykset täyttävillä henkilöillä, kuten lukion opettajilla.

Tällaista nykyisiin säännöksiin sisältyvää mahdollisuutta käyttää 60 vuoden eläkeikää ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi ehdotetaan, että uudessa 12 momentissa säädetään peruskoulun opettajien 60 vuoden eläkeikää koskemaan vastaavat palvelusaika-

vaatimukset kuin muissakin 63 vuotta alemmissa eläkeijissä on.

1.3. Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

20 a §. Pykälään ehdotetaan säännökset valituksen ohjaamisesta valtiokonttorin kautta muutoksenhakuelimelle sekä säännökset uudesta, muutoksenhaun yhteydessä tapahtuvasta valtiokonttorin itseoikaisumenettelystä. Säännös on sama kuin VEL:iin ehdotettava 23 b §.

1.4. Laki valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta

2 §. Pykälän 2 momentin säännökseen eläkerahaston johtokunnan kokoonpanosta ehdotetaan lisättäväksi puheenjohtajan ja jäsenten lisäksi varapuheenjohtaja. Johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenten tapaan varapuheenjohtajankin määräisi tai vapauttaisi tehtävistään valtiovarainministeriö. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että valtiovarainministeriö vahvistaisi johtokunnan jäsenten palkkiot. Näin tapahtuu käytännössä nykyisinkin.

7 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkkeistä aiheutuva eläkevastuu ja sen kattamaton osa ilmoitettaisiin rahaston taseessa kaikesta valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta, eikä ainoastaan valtion palveluksesta, kuten nykyisin. Sen vuoksi säännöksessä viitattaisiin lain 1 §:ssä tarkoitettuihin palveluksiin.

Pykälään ehdotetaan lisäksi uutta 3 momenttia, jossa säädettäisiin, että rahastolla olisi kaksi tilintarkastajaa, joiden molempien tulisi olla Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KHT) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon (JHTT) suorittaneita henkilöitä.

7 a §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kiinteästä 16 %:n suuruudesta viivästyskorosta luovuttaisiin. Korkokanta ehdotetaan säädettäväksi korkolain 4 §:n 3 momentin mukaiseksi. Se olisi Suomen Pankin kutakin vuotta varten vahvistama keskiporko muun työeläkejärjestelmän tapaan.

Pykälään uuteen 2 momenttiin ehdotetaan säännöksiä eläkemaksujen maksamisen laiminlyöntitilanteista ja perintäajasta. Perimisajaksi ehdotetaan kuluva ja enintään kymmentä edeltävää vuotta.

1.5. Muut ehdotetut lainmuutokset

Lakiehdotuksissa 5—7 säädettäisiin viivästyskorosta yhdenmukaisesti valtion eläkerahastosta annetun lain 7 a §:n kanssa.

2. Voimaantulo

Muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tilassa. Automaattista katkaisua koskeva eläkepalkan laskenta-ajan muutos on tarkoitettu sovellettavaksi tapauksiin, joissa eläketapahuma on sattunut 31 päivän joulukuuta 1994 jälkeen.

1.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 1 §:n 8 ja 9 momentti, 5 b §:n 3 momentti, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 12 §:n 4 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 23 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 8 ja 9 momentti, 5 b §:n 3 momentti, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 12 §:n 4 momentti ja 15 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1528/93) ja 23 a §:n 1 momentti 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (229/91), sekä

lisätään lakiin uusi 23 b § seuraavasti:

1 §

Palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanotun vuoden lopussa. Jollei palvelus ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Palvelusta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään. Edunsaajan jatkaessa työntekoaan, hänen katsotaan olevan uudessa palveluksessa. Palvelusta ei kuitenkaan katkaista, jos edunsaajan palkka on katkaisun jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät. Palvelusta ei katkaista myöskään, jos palvelus päättyy tai eläketapahtuma sattuu ennen kuin palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä on kulunut yksi vuosi.

Sen estämättä, mitä 5—8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekijän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä tämän lain 9 §:n 4 momenttia sovellettaessa. Sen estämättä, mitä 8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena myös 5 tai 6 momenttia sovellettaessa.

5 b §

Jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen palkanmaksun päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 5 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelukseen. Edunsaajan katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain (134/62) mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisenä syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn rajamäärään.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palveluksesta erikseen laskemalla enintään neljästä viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen kahden kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanotuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään

kuutta kuukautta. Jos näin on valittavana kolme kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavana on neljä kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana tai pitempään kuin yhden vuoden 1 §:n 8 momentissa tarkoitettua palveluksen päättämisen jälkeen, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palveluksen päättymistä edeltäneiden enintään neljän kalenterivuoden aikana saaduista työansioista. Jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan kuitenkin päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidätettäessä. Kunkin kalenterivuoden työansiosta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua edunsaajan eläkemaksuprosenttia. Työansiona ei kuitenkaan pidetä:

1) palveluksen päättyessä maksettavaa loma-orkausta;

2) jäljempänä 15 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitettuja etuuksia, jotka kohdistuvat palveluksen päättymisen jälkeiseen aikaan;

3) jäljempänä 10 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia sekä ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella maksettavista korvauksista annetussa asetuksessa (652/93) mainittuja paikalliskorotusta ja korvauksia; eikä

4) palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina.

12 §

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain nojalla, täydennysosana se määrä, joka kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle, eikä edunsaajalle, jonka eläke on alkanut muuna kuin vanhuuseläkkeenä.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai enakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siitä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Muista jäsenistä kolme on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärin tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen vara-

mies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.

23 b §

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmänsä 23 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa 23 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa valtiokonttorille.

Jos valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 23 §:ssä säädetään.

Jos valtiokonttori ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava vali-tuskirjelmä ja lausuntonsa valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutus-oikeuden käsiteltäväksi. Valtio-konttori voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos vali-tus on jo toimitettu muutok-senhakuelimelle, valtiokonttorin on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kuitenkin edelleen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain 1 ja 7 §:ää sovelletaan kuitenkin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut 31 päivän joulukuuta 1994 jälkeen, ja 15 §:ää myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Tämän lain 12 §:ää sovelletaan eläkkeisiin, jotka muuttuvat vanhuuseläkkeiksi tämän lain voimaantulon jälkeen. Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätöksiin, jotka annetaan lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1528/93) voimaantulosäännökseen uusi 11 ja 12 momentti, jolloin nykyinen 11—13 momentti siirtyvät 13—15 momentiksi, seuraavasti:

Sellaisella luotsilla, jonka valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/89) voimaantulosäännöksen mukaisesti määrätty eläkeikä on 55 vuotta, eläkkeen karttumisprosentti on vähintään 1/6 % kuukautta kohden, jos hänellä on valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luetavaa palvelusaikaa vähintään 15 vuotta. Mainitun karttumisprosentin ja valtion eläkelain 10 §:n mukaisen karttumisprosentin erotus lisätään hänen viimeisestä palveluksestaan määrättävään eläkkeeseen.

Edellä 10 momentissa tarkoitettuja valinta-oikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä sovellettaessa on vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä peruskoulun opettajan 60 vuoden eläkeiässä valtion eläkelain 8 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi, että edunsaaja sen saavuttamista välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti on ollut peruskoulun opettajana ja että hänellä tämän eläkeiän saavuttamista tai, hänen edelleen pysyessään peruskoulun opettajana, palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on

eläkeaikaa peruskoulun opettajana yhteensä vähintään kolme vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain 12 momenttia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut kesäkuun 30 päivän 1996 jälkeen.

3.

Laki

valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 31 päivänä joulukuuta 1968 annettuun valtion perhe-eläkelakiin (774/68) uusi 20 a § seuraavasti:

20 a §

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmänsä 20 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa 20 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa valtiokonttorille.

Jos valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Jos valtiokonttori ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosikeuden käsiteltäväksi. Valtiokonttori voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn

vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, valtiokonttorin on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan päätöksiin, jotka annetaan lain voimaantulon jälkeen.

4.

Laki**valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion eläkerahastosta 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1372/89), 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 7 a §,

näistä 2 §:n 2 momentti ja 7 a §, sellaisina kuin ne ovat 12 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (942/93), sekä

lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 12 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Rahastolla on johtokunta, joka päättää rahaston sijoitusperiaatteista ja vastaa rahastosta. Johtokunnan määrää valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään viisi jäsentä. Varapuheenjohtajalla ja jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kolme jäsentä sekä näiden henkilökohtaiset varajäsenet on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Valtiovarainministeriö voi vapauttaa johtokunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen tehtävästään. Valtiovarainministeriö vahvistaa puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenen palkkiot sekä johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

7 §

Rahaston taseessa tai sen liitetiedoissa on ilmoitettava 1 §:ssä tarkoitettuun palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuva eläkevastuu sekä eläkevastuun kattamaton osa.

Valtiovarainministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan

kaksi tilintarkastajaa, joiden molempien tulee olla joko Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KHT) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittaneita henkilöitä (JHTT).

7 a §

Jos eläkemaksuja ei suoriteta määräajassa, peritään rahastolle suorituksen viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista vuotuista viivästyskorkoa. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Jos valtion eläketurvan piiriin kuuluvasta palveluksesta ei ole aikanaan maksettu eläkemaksuja, peritään eläkemaksut työnantajalta viivästyskorkoineen rahastolle. Eläkemaksuja ei kuitenkaan peritä muulta ajalta kuin kulu-massa ojevalta ja kymmeneltä sitä edeltävältä kalenterivuodelta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1995. Lain 7 a §:ssä tarkoitettuun mak-suun, joka oli viivästynään tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tämän lain voi-maan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki**musiikkioppilaitoksista annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan musiikkioppilaitoksista 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (516/95) 24 § seuraavasti:

24 §

Edellä 23 §:ssä tarkoitetun eläketurvan järjestämisestä aiheutuvasta kustannuksesta yksityinen musiikkioppilaitos on velvollinen suorittamaan eläkemaksun siten kuin valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetään. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtion eläkerahastolle vuotuista viivästyskorkoa korkolain

4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Eläkemaksuun, joka oli viivästynään tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

6.

Laki**ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (717/92) voimaantulosäännöksen 6 momentti seuraavasti:

Tämän lain voimaan tullessa yksityisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvasta on voimassa, mitä siitä on säädetty lain voimaan tullessa voimassa olleissa säännöksissä. Mainitun eläketurvan järjestämistä varten suoritettavasta eläkemaksun viivästymisen johdosta perittävästä viivästyskorosta, eläkemaksujen ja viivästyskorkojen pakkoperinnästä sekä eläketurvan toimeenpanoa varten tarvittavi-

en tietojen ilmoittamisvelvollisuudesta on voimassa, mitä niistä valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Eläkemaksuun, joka oli viivästynään tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.

Laki**ammattillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 19 §:n kumoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain 19 §:n kumoamisesta annetun lain (719/92) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:**2 §**

Edellä 2 momentissa tarkoitetun eläketurvan järjestämisestä aiheutuneena kustannuksena yksityinen ammatillinen oppilaitos on velvollinen maksamaan eläkemaksun siten kuin valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1732/89) säädetään. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään

valtion eläkerahastolle vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Eläkemaksuun, joka oli viivästytneenä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan tämän lain voimassa ollessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARIMinisteri *Arja Alho*

1.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 1 §:n 8 ja 9 momentti, 5 b §:n 3 momentti, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 12 §:n 4 momentti, 15 §:n 1 momentti ja 23 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 8 ja 9 momentti, 5 b §:n 3 momentti, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 12 §:n 4 momentti ja 15 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1528/93) ja 23 a §:n 1 momentti 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa (229/91), sekä

lisätään lakiin uusi 23 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanotun vuoden lopussa. Jollei palvelus ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Palvelusta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään. Edunsaajan jatkaessa työntekeään, hänen katsotaan olevan uudessa palveluksessa. Palvelusta ei kuitenkaan katkaista, jos edunsaajan palkka on katkaisun jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 5—8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekijän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä tämän lain 9 §:n 4 momenttia sovellettaessa.

Palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanotun vuoden lopussa. Jollei palvelus ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Palvelusta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään. Edunsaajan jatkaessa työntekeään, hänen katsotaan olevan uudessa palveluksessa. Palvelusta ei kuitenkaan katkaista, jos edunsaajan palkka on katkaisun jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät. *Palvelusta ei katkaista myöskään, jos palvelus päättyy tai eläketapahtuma sattuu ennen kuin palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä on kulunut yksi vuosi.*

Sen estämättä, mitä 5—8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekijän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä tämän lain 9 §:n 4 momenttia sovellettaessa. *Sen estämättä, mitä 8 momentissa säädetään palveluksen päättymi-*

Voimassa oleva laki

5 b §

Jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 5 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelukseen. Edunsaajan katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain (134/62) mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn rajamäärään.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään neljästä viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen kahden kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta. Jos näin on valittavina kolme kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on neljä kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka

Ehdotus

sestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena myös 5 tai 6 momenttia sovellettaessa.

5 b §

Jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen palkanmaksun päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 5 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelukseen. Edunsaajan katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn rajamäärään.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palveluksesta erikseen laskemalla enintään neljästä viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen kahden kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta. Jos näin on valittavina kolme kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on neljä kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuoden aikana tai pitempään kuin yhden vuoden 1 §:n 8 momentissa

Voimassa oleva laki

määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuhteen päättymistä edeltäneiden neljän kalenterivuoden aikana saaduista työansioista. Jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan kuitenkin päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päätyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidettäessä. Työansiona ei kuitenkaan pidetä palveluksen päättyessä maksettavaa lomakorvausta, 10 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia, ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella maksettavista korvauksista annetussa asetuksessa (652/93) mainittua paikalliskorotusta ja mainittuja korvauksia eikä palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina. Kunkin kalenterivuoden työansioista vähennetään tätä pykälää sovellettaessa määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua edunsaajan eläkemaksuprosenttia.

12 §

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain nojalla, täydennysosana se määrä, joka kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle.

Ehdotus

tarkoitettun palveluksen päättämisen jälkeen, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palveluksen päättymistä edeltäneiden enintään neljän kalenterivuoden aikana saaduista työansioista. Jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan kuitenkin päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päätyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidettäessä. Kunkin kalenterivuoden työansiosta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua edunsaajan eläkemaksuprosenttia. Työansiona ei kuitenkaan pidetä:

1) palveluksen päättyessä maksettavaa lomakorvausta;

2) jäljempänä 15 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä tarkoitettuja etuuksia, jotka kohdistuvat palveluksen päättymisen jälkeiseen aikaan;

3) jäljempänä 10 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia sekä ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella maksettavista korvauksista annetussa asetuksessa (652/93) mainittuja paikalliskorotusta ja korvauksia; eikä

4) palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina.

12 §

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain nojalla, täydennysosana se määrä, joka kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle, eikä edunsaajalle, jonka eläke on alkanut muuna kuin vanhuuseläkkeenä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettut eläkkeen saamisen edellytykset.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettut eläkkeen saamisen edellytykset. *Tämän lain mukaista eläkettä ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada lain tai työehtosopimuksen taikka työsopimuksen mukaista irtisanomisaajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka jolle ajalle hänen muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella työnantajalta saamansa taloudellinen etuus, lukuun ottamatta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta, voidaan jaksottaa henkilön vakiintuneena pidettävän palkan perusteella.*

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja kahdeksan jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Muista jäsenistä neljä on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja *seitsemän* jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Muista jäsenistä *kolme* on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. *Puheenjohtajan ja lääkärin* tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.

23 b §

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmänsä 23 §:n 1 momentissa tarkoitettussa asiassa 23 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa valtiokonttorille.

Jos valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 23 §:ssä säädetään.

Jos valtiokonttori ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutus oikeuden käsiteltäväksi. Valtiokonttori voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, valtiokonttorin on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kuitenkin edelleen tämän lain voimaan tullessa olleita säännöksiä. Tämän lain 1 ja 7 §:ää sovelletaan kuitenkin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut 31 päivän joulukuuta 1994 jälkeen, ja 15 §:ää myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Tämän lain 12 §:ää sovelletaan eläkkeisiin, jotka muuttuvat vanhuuseläkkeiksi tämän lain voimaantulon jälkeen. Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätöksiin, jotka annetaan lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1528/93) voimaantulosäännökseen uusi 11 ja 12 momentti, jolloin nykyinen 11—13 momentti siirtyvät 13—15 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sellaisella luotsilla, jonka valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/89) voimaantulosäännöksen mukaisesti määrätty eläkeikä on 55 vuotta, eläkkeen karttumisprosentti on vähintään 1/6 % kuukautta kohden, jos hänellä on valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään 15 vuotta. Mainitun karttumisprosentin ja valtion eläkelain 10 §:n mukaisen karttumisprosentin erotus lisätään hänen viimeisestä palveluksestaan määrättävään eläkkeeseen.

Edellä 10 momentissa tarkoitettuja valintaoikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä sovellettaessa on vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä peruskoulun opettajan 60 vuoden eläkeiässä valtion eläkelain 8 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi, että edunsaaja sen saavuttamista välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti on ollut peruskoulun opettajana ja että hänellä tämän eläkeiän saavuttamista tai hänen edelleen pysyessään peruskoulun opettajana, palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeaikaa peruskoulun opettajana yhteensä vähintään kolme vuotta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Lain 12 momenttia sovelletaan eläkkeisiin,
joissa eläketapahtuma on sattunut kesäkuun 30
päivän 1996 jälkeen.

3.

Laki

valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 31 päivänä joulukuuta 1968 annettuun valtion perhe-eläkelakiin (774/68) uusi 20 a §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 a §

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmänsä 20 §:n 1 momentissa tarkoitetussa asiassa 20 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa valtiokonttorille.

Jos valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Jos valtiokonttori ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa valtion eläkelautakunnan tai, jos valitus koskee valtion eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosikeuden käsiteltäväksi. Valtiokonttori voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, valtiokonttorin on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitetusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 _____.*

Tätä lakia sovelletaan päätöksiin, jotka annetaan lain voimaantulon jälkeen.

4.

Laki**valtion eläkerahastosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion eläkerahastosta 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1372/89), 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti ja 7 a §,

näistä 2 §:n 2 momentti ja 7 a § sellaisina kuin ne ovat 12 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (942/93), sekä

lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 12 päivänä marraskuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Rahastolla on johtokunta, joka päättää rahaston sijoitusperiaatteista ja vastaa rahastosta. Johtokunnan määrää valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja ja enintään kuusi jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kolme jäsentä sekä näiden henkilökohtaiset varajäsenet on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Valtiovarainministeriö voi vapauttaa johtokunnan puheenjohtajan ja jäsenen tehtävästään. Valtiovarainministeriö vahvistaa johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

Rahastolla on johtokunta, joka päättää rahaston sijoitusperiaatteista ja vastaa rahastosta. Johtokunnan määrää valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnassa on puheenjohtaja, *varapuheenjohtaja* ja enintään *viisi* jäsentä. *Varapuheenjohtajalla* ja jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Kolme jäsentä sekä näiden henkilökohtaiset varajäsenet on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Valtiovarainministeriö voi vapauttaa johtokunnan puheenjohtajan, *varapuheenjohtajan* ja jäsenen tehtävästään. Valtiovarainministeriö vahvistaa *puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten palkkiot sekä* johtokunnan esityksestä rahaston työjärjestyksen.

7 §

Rahaston taseessa tai sen liitetiedoissa on ilmoitettava valtion palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuva eläkevastuu sekä eläkevastuun kattamaton osa.

7 §

Rahaston taseessa tai sen liitetiedoissa on ilmoitettava *1 §:ssä tarkoitettuun* palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuva eläkevastuu sekä eläkevastuun kattamaton osa.

Valtiovarainministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joiden molempien tulee olla joko Keskuskauppakamarin hyväksymiä tilintarkastajia (KHT) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajan tutkinnon suorittaneita henkilöitä (JHTT).

7 a §

Jos eläkemaksuja ei suoriteta määräajassa, peritään rahastolle vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen

7 a §

Jos eläkemaksuja ei suoriteta määräajassa, peritään rahastolle *suorituksen viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaista* vuotuista viivästyskor-

Voimassa oleva laki

ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Ehdotus

koa. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Jos valtion eläketurvan piiriin kuuluvasta palveluksesta ei ole aikanaan maksettu eläkemaksuja, peritään eläkemaksut työnantajalta viivästyskorkoineen rahastolle. Eläkemaksuja ei kuitenkaan peritä muulta ajalta kuin kulumassa olevalta ja kymmeneltä sitä edeltävältä kalenterivuodelta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1995. Lain 7 a §:ssä tarkoitettuun maksuun, joka oli viivästynyt tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

5.

Laki**musiikkioppilaitoksista annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan musiikkioppilaitoksista 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (516/95) 24 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

24 §

Edellä 23 §:ssä tarkoitettun eläketurvan järjestämisestä aiheutuvasta kustannuksesta yksityinen musiikkioppilaitos on velvollinen suorittamaan valtiokonttorille neljännesvuosittain kunkin vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden loppuun mennessä eläkemaksun, joka on 25 prosenttia sanotun eläketurvan piiriin kuuluvien, henkilöiden palkkaussummasta. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtiokonttorille vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Ehdotus

24 §

Edellä 23 §:ssä tarkoitettun eläketurvan järjestämisestä aiheutuvasta kustannuksesta yksityinen musiikkioppilaitos on velvollinen suorittamaan eläkemaksun siten kuin valtion eläkerahosta annetussa laissa (1372/89) säädetään. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtion eläkerahostolle vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Eläkemaksuun, joka oli viivästyneenä tämän
lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tä-
män lain voimaan tullessa voimassa olleita sään-
nöksiä.*

6.

Laki

ammattillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan ammatillisista oppilaitoksista annetun lain muuttamisesta 3 päivänä elokuuta 1992
annetun lain (717/92) voimaantulosäännöksen 6 momentti seuraavasti:*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämän lain voimaan tullessa yksityisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvasta on voimassa, mitä siitä on säädetty lain voimaan tullessa voimassa olleissa säännöksissä. Mainitun eläketurvan järjestämistä varten suoritettavasta eläkemaksun viivästymisen johdosta perittävästä viivästyskorosta, eläkemaksujen ja viivästyskorkojen pakkoperinnästä sekä eläketurvan toimeenpanoa varten tarvittavien tietojen ilmoittamisvelvollisuudesta on voimassa, mitä niistä on säädetty tämän lain voimaan tullessa voimassa olleissa säännöksissä.

Tämän lain voimaan tullessa yksityisen ammatillista peruskoulutusta antavan oppilaitoksen palveluksessa olevan henkilön eläketurvasta on voimassa, mitä siitä on säädetty lain voimaan tullessa voimassa olleissa säännöksissä. Mainitun eläketurvan järjestämistä varten suoritettavasta eläkemaksun viivästymisen johdosta perittävästä viivästyskorosta, eläkemaksujen ja viivästyskorkojen pakkoperinnästä sekä eläketurvan toimeenpanoa varten tarvittavien tietojen ilmoittamisvelvollisuudesta on voimassa, mitä niistä *valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetään.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Eläkemaksuun, joka oli viivästyneenä tämän
lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tä-
män lain voimaan tullessa voimassa olleita sään-
nöksiä.*

7.

Laki

ammattillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 19 §:n kumoamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain 19 §:n kumoamisesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (719/92) 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Edellä 2 momentissa tarkoitetun eläketurvan järjestämisestä aiheutuneena kustannuksena yksityinen ammatillinen oppilaitos on velvollinen maksamaan valtiokonttorille neljännesvuosittain kunki vuosineljänneksen päättymistä seuraavan kuukauden loppuun mennessä eläkemaksun, joka on 1/4 mainitun eläketurvan piiriin kuuluvien henkilöiden palkkasummasta. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtiokonttorille vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun eläketurvan järjestämisestä aiheutuneena kustannuksena yksityinen ammatillinen oppilaitos on velvollinen maksamaan *eläkemaksun siten kuin valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1732/89) säädetään*. Oppilaitoksen tulee vuosittain ilmoittaa valtiokonttorille sen antamien ohjeiden mukaan eläketurvan toimeenpanoa varten tiedot palveluksessaan olevasta mainitun eläketurvan piirissä olevasta henkilökunnasta. Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään *valtion eläkerahastolle vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan*. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
 kuuta 199 .*

Eläkemaksuun, joka oli viivästyneenä tämän lain tullessa voimaan, sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.